

अनुसुची -5
नियम 16 सगं सम्बन्धित
स्वमूल्याङ्कन फारम

स्वमूल्याङ्कन मिति:20...../...../.....

सामान्य जानकारी:

स्वास्थ्य संस्थाको नाम:
ठेगाना:
सम्पर्क नं.
फ्याक्स नं.
Email Id:
स्वास्थ्य शाखा प्रमुखको नाम:
ठेगाना:
सम्पर्क नं.
मोबाईल नं.
Email Id:

प्रावधानहरु:
सञ्चालन स्वीकृति:
स्वीकृति दिने निकाय:
स्वीकृति पाएको सेवा/बेड संख्या:
नवीकरण गर्नुपर्ने मिति:
IEE/EIA (स्वीकृत गर्नुपर्ने संस्था भएमा)
भवन संहिता अनुसार सम्बन्धित भवन डिभिजन कार्यालयको सिफारिस आवश्यक पर्ने संस्थाका लागि
गत आ.व..... को करचुक्ता
मासिक रुपमा स्वास्थ्य कार्यालयमा प्रतिवेदन गर्ने गरेको छ /छैन ।

1. भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

सि.न.	मापदण्डहरु	छ/छैन	कैफियत
1.	आफ्नै स्वामित्वको जग्गा तथा भवनमा सञ्चालित जग्गाको क्षेत्रफः यदि भाडामा लिई सञ्चालनमा भएको भए सम्झौता गरेको		
2.	क) स्वास्थ्य संस्था निर्माणमा स्वीकृति लिदा स्वास्थ्य सेवा सञ्चालनका लागि भनि स्पष्ट व्यहोरा खुलाएको ख) स्वास्थ्य संस्थाको कुल निर्माण क्षेत्रफल....		
3.	स्वास्थ्य संस्था रहेको स्थानबाट एक किलोमिटर भित्र त्यस्तै प्रकृतिको सेवा दिने अस्पताल रहेको		
4.	सवारी साधान पार्किङ्गको व्यवस्था छ/छैन छुट्याईएको क्षेत्रफल.... क्षमता अन्दाजी...वटा कार		
5.	स्वास्थ्य संस्थाको भवनमा एक तला भन्दा बढी तला भएको भवन वा अस्पताल सेवा प्रदान गर्नुपर्ने Ramp /Lift को व्यवस्था		
6.	स्वास्थ्य संस्थाको कोठाहरु उपयुक्त भेन्टीलेसन वा वातानुकुलित यन्त्र राखिएको		
7.	प्रतिक्षालयमा आवश्यकतानुसार बस्ने कुर्सीको व्यवस्था		
8.	सुचना पाटी , टेलिभिजन , पत्रपत्रिका लगायतका माध्यमबाट सुचना प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको		
9.	भवनको सामान्यतया कोठाको उचाइ कम्तिमा तराईका लागि 3.6 मिटर 12 फिट र अन्य क्षेत्रको लागि 2 मिटर 10 फिट 8 इन्च		
10.	स्वास्थ्य संस्थाको गुरुयोजना (Master Plan)तयार गरेको		
11.	स्वास्थ्य संस्थाको प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाको लागि छुट्टाछुटे शाखा / युनिट कम्ति वर्षो दुई पटक र नमुना अभ्यास (Drill Practice) कम्तिमा 1 वर्षो एक पटक		
12.	आपत्कालिन अवस्थाको लागि तत्काल सेवा प्रदान गर्ने राज्यका सुरक्षा निकायसंग समन्वय कायम गर्ने व्यवस्था मिलाएको		
13.	स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भएको		
14.	स्वास्थ्य संस्थाले कम्तिमा रात्रीकालिन समयमा काम गर्ने		

	कर्मचारीलाई आउन जान यातायातको व्यवस्था मिलाएको		
15.	आधुनिक सुचना प्रविधि सहितको स्वास्थ्य संस्था सुचना केन्द्रको स्थापना भएको		
16.	वार्ड तथा अन्य सम्बेदनशिल कोठाहरु जस्तै लेवर - रुम , डेलभरी रुम,आई.सि.यू.सी.सी.यू अपरेशन थिएटर , आपतकालिन कक्षमा शीघ्र सुचना दिने पद्धति स्थापना भएको		

औषधी पसल (Pharmacy)

सि.न.	मापदण्डहरु	छ/छैन	कैफियत
1.	स्वास्थ्य संस्थाको हाता भित्र चौबिसै घण्टा औषधी पसलको व्यवस्था		
2.	फार्मसी सञ्चालनका लागि फार्मसी विषयमा गरेको दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था		
3.	फार्मसी कक्षमा औषधीको गुणस्तरमा हास नहुने गरी सुरक्षित भण्डारण गर्ने व्यवस्था (खासगरी ताप सम्बेदनशील औषधी र भ्याक्सिन)		
4.	उपचारमा प्रयोग गरिने लागु औषधहरु (Narcotic drugs) चिकित्सकको लिखित प्रेस्क्रिपन अनुसार मात्र वितरण गर्ने साथै सोको अभिलेख राख्ने गरेको		
5.	म्याद नाघेको औषधीहरु नियमित रुपमा तोकिएको विधि अपनाई नष्ट गर्ने गरेको		
6.	आकस्मिक सेवाका लागि चाहिने आवश्यक औषधीहरु चौबिसै घण्टा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
7.	औषधीको खुद्रा मुल्यमा छुटको व्यवस्था भएमा सबैले देख्ने गरी सुचना टासं गरेको		
8.	फार्मसीमा काम गर्ने व्यक्तिहरु सम्बन्धित निकायबाट इजाजत पाएको		

४. रक्त सञ्चार सेवा (Blood Bank)

1.	स्वास्थ्य संस्था हप्ताभित्र सेवाग्राही तथा सेवादायकको लागि पर्याप्त पानी र साबुन सहितको सफा शौचालय सबै कक्षहरु वा क्लिनिकमा व्यवस्था भएको		
2.	अपाङ्ग मैत्री शौचालयको व्यवस्था (प्रत्येक तलामा)		
3.	स्वास्थ्य संस्थाको एम्बुलेन्स चालु हालतमा भएको		
4.	स्वास्थ्य संस्थामा मेडिकल एटेण्डेण्ट सहितको 1 वटा एम्बुलेन्स भएको		

5.	स्वास्थ्य संस्थाको भवनमा चट्याङ्ग छल्ने (Anti - Lighting) प्रविधिको जडान , वैकल्पिक भ्याङ्गको व्यवस्था , आगो निभाउने सयन्त्र , अटोफायर अलार्म, स्मोक डिटेक्टर जडान गरिएको		
6.	बिरामी तथा कुरुवाको लागि नुहाउने घरको व्यवस्था गरेको		
7.	स्वास्थ्य संस्थाको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार बिरामीको साथमा रहने एक जना कुरुवालाई बस्न सक्ने प्रबन्ध गरेको		
8.	उपकरण तथा औजारहरु समयमा नै मर्मत गर्ने गरेको र ठुला र गम्भीर प्रकृतिको औजार उपकरणहरुको मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरेको		
9.	अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन , पन्जा , टोपी , जुता , तन्ना , ताकिया खोल , रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनको लागि लण्ड्रीको व्यवस्था भएको		
10.	स्वास्थ्य संस्थामा भर्ना भएका बिरामीको लुगा धुने सुविधाको व्यवस्था		
11.	आपत्कालिन अवस्थामा प्रयोग हुने सामाग्रीहरुको अलग्गै भण्डार कक्ष हुनुपर्ने । यस्तो भण्डारमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामाग्री स्टक राख्ने व्यवस्था गरेको		
12.	स्वास्थ्य संस्थाको लागि आवश्यक लता कपडा , सरसफाई सामाग्री ,औजार, उपकरण तथा औषधीको न्यूनतम मौज्दात रहनु पर्ने र सो सामाग्रीहरुको उपयुक्त भण्डारणको (Refrigerator , Ventilation AIC आदि) व्यवस्था गरेको		
13.	भवनमा सर्वसाधारणको जानकारीको लागि Disaster Management Plan तयार गरी सुरक्षा सम्बन्धी संकेत चिन्हहरु उपयुक्त स्थानमा प्रष्ट देखिने गरी राखिएको		
14.	स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मी तथा अन्य जनशक्तिलाई विपद व्यवस्थापनका लागि (आगजनी , भुकम्प, हुलदंगा आदि) र आपत्कालिन उद्धार तथा उपचार गर्ने प्रभावकारी विधिको कार्य योजना बनाई सो सम्बन्धी अभिमुखिकरण तालिम		
15.	स्वास्थ्य सेवाहरु स्तरीय रुपमा सञ्चालन गर्न कार्य सञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Manual) तयार गरी लागु गरेको		
16.	बहिरंग विभागमा आउने बिरामीको चाप आधारमा बिरामी दर्ता , विशेषज्ञ परामर्श , निदानात्मक सेवाहरु र औषधी कक्षमा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था गरेको		
17.	स्वास्थ्य संस्थामा उपचारका लागि आउने विपन्न , असहाय , बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत शैया छुट्याई निःशुल्क उपचार अनिवार्य रुपमा उपलब्ध गराएको		
18.	न 13 बमोजिम उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखी स्वास्थ्य		

	कार्यालयमा सो को प्रतिवेदन नियमित रुपमा पठाउने गरेको		
19.	50 शैया वा सो भन्दा बढी क्षमताका अस्पतालहरुमा ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई विशेष किसिमको सुविधाको व्यवस्था हुनु पर्ने र आवश्यक मात्रामा शैया छुट्याउनु पर्ने		
20.	स्वास्थ्य संस्थाले सुचना अधिकारी तोकेको		
21.	स्वास्थ्य संस्थाले विपद व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको र सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोकि सो को जानकारी जिल्ला जन/स्वास्थ्य कार्यालयमा दिएको		
22.	स्वास्थ्य संस्था भित्र प्रभावकारी सुचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोन कल (Intercom) वा आधुनिक संयन्त्रको व्यवस्था		
23.	सार्वजनिक सञ्चार सेवाको व्यवस्था		
24.	प्रहरी , एम्बुलेन्स , दमकल जस्ता सेवा लगायतका आक्समिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरु स्पष्ट देखिने गरी राखेको		
25.	स्वास्थ्य संस्थामा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरुका लागि चौबिसे घण्टा शुद्ध पानी आपूर्ति हुने व्यवस्था		
26.	स्वास्थ्य संस्थाद्वारा वितरण हुने पानीको गुणस्तर परीक्षण 4/4 महिनामा गराई अभिलेख राखेको		
27.	स्वास्थ्य संस्था क्षेत्रभित्र र सबै विभागहरुमा चौबिसे घण्टा विद्युत आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाएको		
28.	ओ.टि , आई.सि.यू , सि.सि.यू ईमजेन्सी कक्ष लगायतका संवेदनशील कक्षहरुमा आपतकालिन विद्युत व्याक-अप सिस्टम राखेको		
29.	स्वास्थ्य संस्था परिपर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रुपमा सफा सुग्घर राखिएको		
30.	प्रशासनिक कार्यालयमा बैठक कोठा र पुस्तकालय व्यवस्था		
31.	आकस्मिक अवस्थामा बर्हिगमन द्वारको आवश्यक व्यवस्था भएको		
32.	आगलागी भएको बेलामा बारुणयन्त्रको लागि अस्पताल हाता भित्र पर्याप्त स्थानमा पानी भर्ने व्यवस्था मिलाएको		
33.	प्राकृतिक प्रकोपको अवस्थामा , बारुणयन्त्र सहज रुपमा आवगमन हुन सक्ने र आकस्मिक संकेतका लागि साईरनको व्यवस्था		
34.	पर्याप्त संख्यामा अग्नि समनयन्त्र Fire Extinguisher जडान भएको हुनु पर्नेत्र		

2. स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन तथा सुशासन

सि.न.	मापदण्डहरु	छ/छैन	कैफियत
1.	स्वास्थ्य संस्था प्रवेश गर्ना साथ स्वास्थ्य संस्थाको ले-आउट देखिने		

	नक्साद्वारा कुन सेवा कुन ठाँउमा प्राप्त गर्न सकिन्छ भनि स्पष्ट देखाएको		
2.	स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउने सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको		
3.	50 शैया माथिको लागि सामाजिक सेवा इकाईको अनिवार्य व्यवस्था गरेको		
4.	बिरामीले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क , प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको नागरिक वडापत्र (Citizen Charter) सबैले देख्ने गरी राखेको		
5.	सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिएको		
6.	गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकिएको जनगुनासो/उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्ने साथै समाधान हुन नसक्ने भएमा सो को कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउने		
7.	संक्रमण नियन्त्रण (Infection Prevention) को व्यवस्था , सो को नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गरेको		
8.	सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको		
9.	कार्यरत कर्मचारीकोहरूको सेवा शर्त सम्बन्धी विनियम बनाएको		
10.	नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल/ मापदण्ड/निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको		

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	अस्पताल हातामा ब्लड बैंकको व्यवस्था भएको वा सो नभएमा बिरामीको लागि आवश्यक पर्ने ब्लड उपलब्ध हुने व्यवस्था		
2.	100 शैया मुनिका अर्थोपेडिक , कार्डियाक सर्जरी, गाइनो तथा अब्स , न्यूरो सर्जरी , नेफ्रोलोजी सेवा दिने अस्पतालहरूमा रक्त सेवाको व्यवस्था अनिवार्य भएको		नेपाल रेडक्रसको सोसाइटीबाट रक्त संचार सेवा उपलब्ध भएको
3.	100 शैया वा सो भन्दा बढीको सबै प्रकारका अस्पतालहरूमा रक्त सेवाको व्यवस्था अनिवार्य भएको		ठाउँमा यो अनिवार्य हुने छैन

5. शवगृह

(50 बेड सम्म कोठा र सो भन्दा माथि शवगृह अनिवार्य)

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	अस्पतालमा रहेको बिरामी तथा अन्य सेवाग्राहीलाई असहज नहुने गरी अलगगै चिस्यान कक्ष वा शवगृहको व्यवस्था भएको		
2.	शवगृहमा राखिने शव नसड्ने गरी राख्न सकिने खालको प्रविधियुक्त हुनु पर्ने		

6. फोहोरमैला तथा वातावरण व्यवस्थापन

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कासन हुने सामान्य तथा चिकित्साजन्य फोहोरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलग अलग छुट्याउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित बिर्सजन गर्ने व्यवस्था मिलाएको		
2.	जोखिमपूर्ण फोहोर व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त प्रविधिको व्यवस्था		
3.	स्वास्थ्य संस्थाबाट सृजित संक्रमणजन्य फोहोरलाई निःसक्रमण गरेर अन्तिम व्यवस्थापन गर्ने गरेको		
4.	स्वास्थ्य संस्थामा मर्करीयुक्त उपकरणको सट्टा डिजीटल प्रविधियुक्त उपकरण प्रयोगमा ल्याएको		
	चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्ने गरी) सबैले देख्ने ठाँउमा राखेको		
5.	उपलब्ध भएका चिकित्सकहरू मध्ये सेवाग्राहीले उपलब्ध भएसम्म रोजेको चिकित्सकसंग परीक्षण गर्न पाउने व्यवस्था		
6.	व्हिलचेयर , ट्रलि , स्ट्रेचरको पर्याप्त भएको		
7.	व्हिलचेयर , ट्रलि , स्ट्रेचर राख्ने ठाँउ पर्याप्त भएको		
8.	व्हिलचेयर , ट्रलि , स्ट्रेचर चलाउने मानिस पर्याप्त भएको		
9.	स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको		
10.	बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धति बारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था		
11.	ओ.पि.डी कक्षमा पर्याप्त फर्निचर सहितको प्रतिकालय		
12.	सुचना पाटी , टि.भि.स्क्रिन , पोष्टर आदिबाट स्वास्थ्य सम्बन्धी र स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवा सम्बन्धी जानकारी दिने व्यवस्था		

13.	आवश्यकता अनुसार महिला र पुरुषका लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था		
-----	--	--	--

बहिरंग सेवाका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू देहायको तालिका बमोजिम हुनुपर्नेछ ।

S N	Description	25 Beds	50 Beds	75 beds	100 beds	100/20 0 beds	छ/छैन	कैफियत
A	General Areas							
1.	Inquiry counter/ cash							
2.	Medicial record (Sq.m)							
3.	Janitor's close (Sq.m)							
4.	wating room (Sq.m)							
5.	Public telephone (Self Opreating)							
6.	Toilets (Male and Female)							
B	Medical Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq . m)							
2.	Sub Waiting room							
C.	Surgical Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Treatment and Dressing room							
3.	Sub Waiting Room							
D.	Obs/Gyne.Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Treatment room							
3.	Toilet com cleaning room (attached to treatment room)							
4.	Waiting Room							
E.	Pediatric Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Treatment room							
3.	Immunazation room							
4.	Recreation and Play room							
5.	Waiting room							
F	Orthopedic Clinic							

1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Plaster and Splint storage room							
3.	Treatment room							
4.	Recovery and Plaster Cutting Room							
5.	Waiting room							
6.	Physiotherapys room							
G	ENT Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Treatment room							
3.	Audiometry room speech							
4.	Waiting room							
H	Dental Clinic1.							
1.	X-ray room							
2.	Consultation room (each 14 sq.m)							
3.	Workshop Lab							
4.	Recovery room							
I	Skin and STD Clinic							
1.	Consultation room (each 14 sq.m)							
2.	Treatment room							
3.	Skin lab							
4.	Waiting Room							
5.	Counselling Room							

ओ.टी (Operation Theater)

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	प्रति 50 शैया क्षमता बराबर एउटा मेजर ओ.टी र एउटा माइनर ओ.टि को व्यवस्था भएको		
2.	1 नं. का अतिरिक्त प्रत्येक 25 शैया सर्जिकल बेडका लागि एक मेजर ओ.टी र आवश्यक माइनर ओ.टिको थप व्यवस्था		
3.	प्रति 50 शैया क्षमता बराबर एउटा एनेस्थेसिक तयारी कक्षको व्यवस्था		
4.	अक्सिजन आपूर्तिको नियमित व्यवस्था		
5.	ओ.टि वातानुकुलिन		
6.	ओ.टि को बाहिर बिरामी कुरुवा बस्ने व्यवस्था		

7.	मेजर ओ.टि भएको जुनसुकै अस्पतालमा आई.सि.यू अनिवार्य हुनु पर्ने व्यवस्था पालना गरेको		
8.	प्रत्येक मेजर ओ.टि को लागि पोष्ट अपरेटिभ वार्डको व्यवस्था		
9.	अस्पतालमा शल्यक्रिया पश्चात पनि बिरामीको अवस्था स्थिर नभएसम्म उक्त शल्यक्रिया गर्ने समुह तथा सर्जन चिकित्सक र एनेस्थेसियोलोजिष्ट अस्पतालमा रहिरहनु पर्ने व्यवस्था		

बहिरङ्ग विभाग

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	बिरामीको नाम दर्ता कक्ष / स्थानको व्यवस्था		
2.	अस्पतालबाट प्रदान हुने प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाको लागि अलग अलग ओ.पि.डी कक्षको व्यवस्था मिलाएको		
3.	बहिरङ्ग विभागको प्रत्येक कोठाको क्षेत्रफल कम्तिमा 14 वर्ग मिटर		
4.	स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य		

50 बेड वा भन्दा माथि अनिवार्य

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	24 घण्टा सघन उपचार सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने		
2.	कुल उपलब्ध बेडको 5 प्रतिशतको अनुपातमा आई.सि.यू वेड व्यवस्था गरेको		
3.	आई.सि.यू कक्षमा प्रति दुई शैयाका लागि एक भेन्टिलेटर		
4.	आई.सि.यू , सि.सि.यू , एन.आई.सि.यू जस्ता सघन सेवा प्रदान गर्ने युनिटमा प्रति शैयाको अनुपातमा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था		
5.	तालिम प्राप्त चिकित्सक 24 सै घण्टा उपस्थिति रहने र सम्बन्धित कन्सल्ट्याण्ट अनकालमा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
6.	बिरामीहरूको अवस्थाबारे 24 घण्टामा कम्तिमा दुई पटक बिरामीका आफन्तहरूलाई जानकारी दिने व्यवस्था		

7.	कडा सरुवारोग भएका बिरामीलाई सघन उपचार आवश्यक परेका बिरामीलाई छुट्टै आइसोलेसनमा उपचारको प्रबन्ध मिलाएको		
8.	सघन उपचार कक्ष वातानुकूलित बनाईएको		
9.	आकस्मिक विभागबाट बिरामी भर्ना गर्न , रिफर हुने भए (रिफरल प्रकृया) बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको		

आवश्यक उपकरणहरु

सि.न	विवरण	25 शैया	50 शैया	छ/छै न	कैफियत
1.	सक्सन मेसिन प्रत्येक उपचार कक्षमा	1	2		
2.	सुचर सेट प्रत्येक उपचार कक्षमा	1	2		
3.	एम्बु व्याग (Resuciation bag with laryngoscope)	2	3		
4.	अक्सिजन प्रत्येक उपचार कक्षमा	2	4		
5.	इ . सि.जी मेसिन	1	1		
6.	Cardtae Monitor	1	1		
7.	डिफीब्रीलिटर (Automatic Electric Difribillators)	1	1		
8.	भेन्टीलटर (Portable)	1	1		
9.	वी पी सेट प्रत्येक उपचार कक्षमा				
10.	आइ सि स्टेण्ड उपचार शैयाको अनुपातमा				
11.	प्लाष्टर गर्ने सामग्री				
12.	डाईग्नोस्टिक सेट				
13.	आकस्मिक कार्यको लागि औषधी सहितको कार्ट - ट्रली				
14.	ट्राकियोस्टोमी सेट				

15.	Intraosseous सेट				
16.	भेन्स सेक्सन सेट				

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	100 शैया भन्दा माथिका अस्पतालमा चिकित्साजन्य फोहोर व्यवस्था सम्बन्धी कार्यको नियमित अनुगमन गर्न जन स्वास्थ्य कक्ष वा वातावरणविद सहितको स्यानिटेसन यूनिट र कर्मचारी व्यवस्था		
2.	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकनमा प्रस्ताव भए बमोजिम प्रतिकुल असर न्यूनीकरण गर्ने क्रियाकलाप अनुगमन योजना अनुसार सुचकका आधारमा अनुगमन गरी प्रतिवेदन राख्ने व्यवस्था मिलाएको (25 बेड भन्दा मुनिका अस्पतालमा लागु नहुने)		
3.	स्वास्थ्य सस्था परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रुपमा सफा सुग्घर राखिएको		

आकस्मिक सेवा

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	कुल शैया क्षमताको कम्तिमा 10 प्रतिशत आकस्मिक कक्षमा शैयाहरूको उपलब्धता		
2.	आकस्मिक कक्षबाट अल्ट्रासाउण्ड , एक्सरे , इमेजिङ सेवा , प्रयोगशाला , ओ.पि.डी , ओ.टी तथा अन्य सेवाहरूमा सजिलै बिरामी ल्याउन लैजान सकिने व्यवस्था (व्हिलचेर/ट्रली जान सक्ने अवस्था)		
3.	आपतकालिन सेवाको लागि प्रयोग हुने सवारी साधनहरू अस्पतालको आपतकालिन कक्षमा सहज रुपमा आउन जान सक्ने अवस्था		
4.	आवश्यक सेवा दिनको लागि आकस्मिक कक्षको कोठा उपयुक्त		
5.	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट (25 भन्दा कम शैया क्षमतामा स्वास्थ्य कर्मी र		

	सो भन्दा माथिको क्षमता भएको अस्पतालहरुमा 24 घण्टा चिकित्सक सेवा उपलब्ध हुने व्यवस्था)		
6.	सम्बन्धित विषयको कन्सल्ट्याण्ट / चिकित्सक अनकालमा अनिवार्य रुपमा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
7.	आक्सिमक सेवामा काम गर्ने जनशक्ति तालिम प्राप्त		
8.	आकस्मिक सेवाका लागि चाहिने आवश्यक औषधीहरु चौबिसे घण्टा उपलब्ध हुने व्यवस्था		

ओ.पि.डी सञ्चालन हुने समय बिहान.....				
क) अनिवार्य हुनुपर्ने सेवाहरु 50 बेड सम्म	सेवाहरु	छ/छैन	प्रतिकारात्मक प्रबर्धनात्मक	छ /छैन
	सामान्य चिकित्सा		खोप	
	बालरोग		मातृशिशु सेवा	
	सामान्य शल्यक्रिया		स्वास्थ्य शिक्षा	
	स्त्री तथा प्रसुति सेवा		श्रव्यदृश्य	
ख) 50 बेड भन्दा माथि अनिवार्य	एम.सि.एच क्लिनिक		परामर्श सेवा 25 बेड भन्दा माथि	
	फिजियोथेरापी सेवा		पोषण 50 बेड भन्दा माथि	
ग) 50 बेड भन्दा मुनि ऐच्छिक , 50 बेड भन्दा माथि थप 50 बेडका लागि कम्तीमा 2 वटाका दरले अनिवार्य सेवाका	हाड जोर्नी			
	नाक कान घाटी			
	छाला तथा यौनरोग			
	आँखा			

अतिरिक्त	दन्त सेवा आदि			
	अन्य.....			
घ) 100 देखि 200 शैयाका लागि	क , ख , ग मा उल्लेखित सेवाका अतिरिक्त थप 2 विशेषज्ञ सेवा			

अन्तरग विभाग

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	डाक्टरको ड्यूटी रुम, पेन्ट्री -Pantry , आईसोलेशन रुम , ट्रिस्टमेण्ट रुम , रुम , शौचालय आदिको व्यवस्था		
2.	शैया बीच कम्तीमा 4 फिट तथा भित्ताबाट कम्तीमा 1 फिटको दुरी		
3.	अस्पतालमा बच्चा, सुत्केरी , अब्जर्भेसन तथा सरुवा रोगका लागि छुट्टाछुट्टै वार्डको अवस्था		
4.	जनरल शैयाको हकमा 4 देखि 6 शैयाको अनुपातमा 1 स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको		
5.	लेबर रुमको छुट्टै व्यवस्था भएको		
6.	लेबर रुमका लागि छुट्टै शौचालयको व्यवस्था भएको		
7.	नर्सिङ्ग ड्यूटी स्टेशनबाट प्रत्येक बिरामीको प्रत्येक निगरानी हुने व्यवस्था वा प्रत्येक बेडमा कल बेलको व्यवस्था		
8.	एक जनरलको वार्डमा पच्चीस शैया भन्दा नभएको		

अन्तररंग विभागका पूर्वाधारहरू

Sn	Inpatients (General Ward)	25 Bed	50 Bed	75 Bed	100 bed	200 above	छ/छैन	कैफियत
1.	Ward Area (Per bed / 7 Sqr)						न	

2.	Nursing station							
3.	Nurse's changing room							
4.	Treatment room							
5.	Clean Unity room							
6.	Ward kitchen/ Pantry							
7.	धोई पखी: गर्ने ठाउँ							
8.	Ward Store							
9.	Dr.duty room with toilet							
	Sanitary Facilities							
10.	a) Water close/ toilet 1 to every 8 Beds male							
	b) usual / toilet 1 to every 6 beds (female)							
	c) Wash bashin 1 for each 12 beds							
	d) Sinks 1 for each ward							
	e) Kitchen sinks and dishware 1 for each ward							

विविध पूर्वाधारहरु

SN	Inpatients (General Ward)	25 Bed	50 Bed	75 Bed	100 bed	200 above	छ/छैन	कैफियत
1.	Administrative Block							
A	Director's room							
B	Administrative Unit							
C	Finance Unit							
D	Library							
E	Meeting Hall							
F	Traning Hall							
G	Record keeping Unit							
H	Security Unit							
I	Toilet Male / Female							
J	House Keeping							

12.	Laundry							
A	Dirty Receive							
B	Clean Store room							
C	Staffs room with Toilet							
D	Cleaning area							
E	Kitchen							
13.	CSSD							
A	Dirty Receiving							
B	Cleaning Room							
C	Sterilaization Room							
D	Clean Storage Room							
E	Drying & Packing							
F	Ambulance							

मानव संसाधन व्यवस्थापन

सि.न.	मापदण्डहरू (अस्पतालहरूको लागि मात्र)	छ/छैन	कैफियत
1.	प्रति 25 शैयाको लागि एक जना एम.डी.जी.पी चिकित्सक		
	एम.डी.जी.पी चिकित्सक नभएको अवस्थामा अब्स तथा गाइनो र बालरोग विशेषज्ञ		
2.	शल्यक्रिया प्रदान गर्ने कक्षमा प्रति शैया कम्तीमा एक जना शल्यचिकित्सक , एक जना एनेस्थेटिक्स , एक जना इन्चार्ज , एक जना शल्यक्रिया सहायक र एक जना नर्स		
3.	जनरल कक्षमा प्रति 4 - 6 शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको		
4.	इमर्जेन्सी तथा पोष्ट अपरेटिभ कक्ष (Post Operative Ward) मा प्रति 2 शैयामा एक जना नर्स		
5.	सघन उपचार कक्ष (आई.सी.यू.एन.आई.सी.यू , सी.सी.यू आदि) मा प्रति शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था		

6.	प्रसुति कक्षको लेवर बेडमा प्रति बेड दुईSBA (Skill Birth Attendants) तालिम प्राप्त नर्स वा भिडवाईफरीको व्यवस्था		
7.	100 शैया भन्दा बढीको अस्पताल प्रशासककव व्यवस्था		
8.	अस्पतालमा कम्तिमा दुई तिहाई स्वास्थ्यकर्मीहरु पूर्णकालिन रहेको		
9.	सरकारी स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट सेवा लिनुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित निकायको स्वीकृत पत्र रहेको		
10.	हरेक स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट सम्बन्धित व्यवसायिक काउन्सिलबाट दर्ता नम्बर लिएको		
11.	विदेशी स्वास्थ्यकर्मी वा स्वयसेवक भए निजले मन्त्रालयको सिफारिसमा सम्बन्धित काउन्सिलबाट स्वीकृत लिएको		
12.	100 शैया सम्म क्षमताको अस्पतालमा कम्तिमा 1 जना मेडिकल रेकर्डर भएको		

अन्य स्वास्थ्य संस्थामा स्वीकृत हुदा पेश गरेको विवरण अनुसारको अवस्था पेश गर्नुपर्ने छ ।

2. जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत विवरण:

सि.न.	पद/नाम	25 शैया	50 शैया	75 शैया	100 शैया	छ/छैन	कैफियत
1.	फिजिसियन						
2.	सर्जन						
3.	बालरोग विशेषज्ञ						
4.	हाड तथा जोनी विशेषज्ञ						
5.	स्त्रीरोग विशेषज्ञ						
6.	यौन तथा छाला रोग विशेषज्ञ						
7.	प्याथोलोजिष्ट/बायोकेमिष्ट/माइक्रोबायोलोजिष्ट						
8.	मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट						
9.	ल्याव टेक्निसियन						
10.	ल्याव असिस्टेन्ट						
11.	रेडियोलोजिष्ट						
12.	रेडियोग्राफी टेक्नोलोजिष्ट/रेडियोग्राफी अधिकृत/वरिष्ठ रेडियोग्राफर						
13.	नाक,कान, घाटीरोग सर्जन						

14.	नेफ्रोलोजिष्ट						
15.	अपथल्मोलिजष्ट						
16.	एनेस्थेटिष्ट						
17.	डेन्टल / बि.डि.एस						
18.	मुटुरोग विशेषज्ञ						
19.	स्नायूरोग विशेषज्ञ						
20.	मानसिक रोग विशेषज्ञ						
21.	एम.डि.जी.पि						
22.	मेडिकल अधिकृत एम.बी.बी एस						
23.	मे.सु						
24.	सहायक मेट्रोन						
25.	सिष्टर / बि.एन						
26.	स्टाफ नर्स						
27.	अ.न.मी						
28.	हे.अ / सि.अ.हे.ब						
29.	अ.हे.ब						
30.	फिजियोथेरापिष्ट						
31.	दन्त सहायक						
32.	हाउस किपर						
33.	अस्पताल प्रशासक						
34.	सहायक प्रशासक						
35.	लेखा अधिकृत						
36.	मेडिकल रेकर्डर						
37.	लेखापाल / सहलेखापाल						
38.	रिसेप्सोनिष्ट						
39.	स्टोर किपर						
40.	फर्मासिष्ट / फार्मैसि सहायक						
41.	इसिजी टेक्निसियन						
42.	डाइटिसियन						

43.	वार्ड एटेन्डेन्स महिला / पुरुष						
44.	सुरक्षा गार्ड						
45.	अडियोलोजी असिस्टेन्ट						
46.	स्पिच थेरापिष्ट						
47.	एनेस्थेसिया असिस्टेन्ट						
48.	इमर्जेन्सी फिजीसियन						
49.	इमर्जेन्सी प्यारामेडिक्स						
50.	इमर्जेन्सी नर्स						

नोट: 25 शैया क्षमता अस्पताल अन्य विशेषज्ञ उपलब्ध नभएता पनि एक जना एम.डि.जी.पी अनिवार्य

एलाईड हेल्थ तथा निदानात्मक सेवा

सि.न.	मापदण्डहरू	छ/छैन	कैफियत
1.	एक्सरे मेशिन Install गर्नको कम्तिमा 225 स्क्वायर फिटको कोठा		
2.	एक्सरे / सि.टी .स्क्यान गर्ने कोठाको Wall Thickness (1) 9 इन्च with Plaster Of Parais वा (2) 6 इन्च with 0.2 mm Lead Barrier वा (3) 2.0mm lead Thickness मध्ये कुनै एक भएको		
3.	एक्सरे / सि.टी.स्क्यान Expose गर्ने व्यक्तिको लागि एक्सरे कोठाभित्र 0.5mm को Lead Aprone of equivalent Radiation Protective Material प्रयोग गर्ने व्यवस्था		
4.	X-ray Expose गर्ने कोठा , डार्करुम र प्रतिकक्षा कक्ष छुट्टाछुट्टै		
5.	X-ray विकिरणले स्वास्थ्यमा खराब असर पर्न सक्छ भन्नेबारे सुचना टाँस गरेको		
6.	50 बेड भन्दा माथिका अस्पतालमा कम्तिमा एकवटा मोबाइल एक्सरे मेशिन भएको 50 भन्दा मुनि ऐच्छिक		
7.	Radiology/ Imaging सम्बन्धी मेशिन नेपाल भित्र ल्याउन र सञ्चालन गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको स्वीकृति लिएको		
8.	Radiology / Imaging को रिपोर्टिङ रेडियोलोजिष्टले मात्र गर्ने गरेको		
9.	रेडियोलोजिकल इन्टरभेन्सन प्रोसिडियरहरू यथासम्भव रेडियोलोजिष्टले नै गर्ने गरेको		
10.	स्त्री तथा प्रसूति रोग विशेषज्ञले USG गर्ने गरेको भए निजले तीन महिनाको USG सञ्चालन सम्बन्धी तालिम लिएको		
11.	विकिरण क्षेत्रमा काम गर्नेलाई अनिवार्य रुपमा रेडिएसन हेजाई भत्ताको व्यवस्था गरेको		

प्रयोगशाला सेवा

सि.न.	मापदण्डहरू	छ/छैन	कैफियत
1.	एन्टीनेटल , न्यूरोलोजी र नेफ्रोलोजी जस्ता विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालमा डिप्टिक जस्ता परिक्षण गर्ने व्यवस्था		
2.	माइक्रो-बायोलोजी सम्बन्धी प्रयोगशाला वातानुकुलित भएको		
	100 बेड भन्दा माथि थप		
1.	बायोकेमेष्ट्री , माइक्रोबायोलोजी , हेमाटोलोजी , प्याथोलोजी सेवाहरु सञ्चालन		
2.	कम्तिमा एक जना फिजियोथेरापी यूनिट		
3.	स्पिच थेरापीको व्यवस्था		
4.	प्रयोगशाला परिक्षणको लागि कम्प्युटर प्रविधि प्रयोग गरी न्यूमेटरिक टयुब प्रणालीबाट नमुनाको संकेत र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था		
5.	थेरापेटिक (Therapeutic) औषधी अनुगमनको व्यवस्था		
6.	नमुना संकलन, रिपोर्ट वितरण र सोधपुछको लागि अलग अलग कोठाहरु		

Laboratory Instruments:

SN	Name of Instrument	Unit					Remarks (Yes / No)
			25 Bed	50 Bed	75 -100 Bed	101 - 200 Bed	
1.	Microscope	Pcs					
2.	Microtome	Pcs					
3.	Tissue Processor	Pcs					
4.	Slide Stainer	Pcs					
5.	Tissue Floting Water Bath	Set					
4.	Immunotris chemistry Set	Set					
6.	Auto Analizer	Set					
7.	Semi auto Alalyzer (Bio Chemistry)	Set					
8.	Elisa reader with Washer	Set					
9.	Incubator	Set					

10.	Chemical Balance	Set					
11.	Electrolytc Analyzer	Set					
12.	Colonmeter	Set					
13.	Hot air Over	Set					
14.	Autoclave						
15.	Refrigerator						
16.	Coculometer for coagulation profile						
17.	Bloodcell ----						
18.	Blood gas analyzer						
19.	Generator						
20.	Centrifuge						
21.	Laminar Hood						
22.	DCI Counter						
23.	Pipedes Glassware / Kits/ Consumables						
24.	Biosafety Cabinaet (Class 11)						
25.	Ineinerator						
26.	Glassware / Kits/ reagent Consumables						
27.	Computer With Printer						
28.	Adequare number of furniture should be available						